

Adam BobrykORCID: 0000-0001-5876-4685
adam.bobryk@uph.edu.pl**Cezary Kalita**ORCID: 0000-0002-6019-0606
cezary.kalita@uph.edu.plUniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Wydział Nauk Społecznych

Polityka młodzieżowa i oświata jako wyzwanie współczesności. Działalność badawcza Swietłany Szczudło (1974-2022)

DOI: 10.34739/doc.2022.19.27

Każde pokolenie wydaje się wyjątkowe i uważa, że stoi przed nowymi wyzwaniami, które niesie życie społeczne. W socjologii zmienność rzeczywistości jest twierdzeniem trywialnym. To, że społeczeństwo – używając chińskiej metafory – jest bardziej wiatrem niż skałą, warunkuje w ogóle potrzebę tej nauki. Potrzebujemy niezależnej wiedzy, aby zrozumieć złożoność procesów transformacji społeczeństwa tradycyjnego w post-tradycyjne¹. Posiadane przez nas regulatory życia społecznego, takie jak prośba czy rozkaz, jak to stwierdził przed laty Florian Znaniecki – tracą swoją skuteczność². Pojawia się zatem problem. Czy można metodami tradycyjnymi, jakimi jest wychowanie, uzyskać pożądaną stan społeczny? Czy można przygotować młode pokolenie do pełnienia ról społecznych (politycznych) w przyszłym świecie? Czy można zrealizować

---

¹ A. Giddens, *Stanowienie społeczeństwa. Zarys teorii strukturalizacji*, tłum. S. Amsterdamski, Poznań 2003.

² F. Znaniecki, *Społeczne role uczonych*, Warszawa 1984.

ideę platońską i wychować/wykształcić dobrego władcę czy dobrych polityków?

Profesor Swietłana Andrejewna Szczudło, ukraińska socjolożka, poświęciła swój ogromny intelektualny wysiłek pracy naukowej próbie odpowiedzi na powyższe pytania. Problem polityki młodzieży (młodzieżowej) oraz rola i zadania systemów oświatowych to główne zagadnienia, których zrozumienie warunkuje jakość życia zarówno terażniejszych, jak i przyszłych pokoleń. Cały czas podejmowała ona to zagadnienie, organizując cykliczne, międzynarodowe konferencje na ten temat („Polityka młodzieżowa: problemy i perspektywy” w latach 2003-2019), podkreślając, jak ważnym jest to wyzwaniem. Współczesność rozumiała jednak nie jako okres, w którym żyła, ale jako coś, co się wydarza zawsze. Czy to w czasach Platona i Arystotelesa, czy Augusta Comte’a i Emila Durkheima, ale też – chociaż myślimy, że przede wszystkim – tu i teraz. I nie dotyczy to przysłowiowego narzekania starszego pokolenia na upadek obyczajów młodych następców. Niezwykle ważne jest przesłanie, którym się kierowała Swietłana Szczudło i badacze zgromadzeni wokół jej osoby, a które sformułował Georg Simmel: „zadaniem naszym nie jest oskarżać ani wybaczać, ale tylko zrozumieć”³. Niewątpliwie w postawie profesor Szczudło, uwidaczniała się konieczność „upraktycznienia” nauk humanistycznych i społecznych – socjologia ma rozwiązywać ważne problemy.

Jest to problematyczne zagadnienie nurtujące socjologów od samych początków tej dziedziny: czy badacz może wpływać na rzeczywistość, czy socjologia może dokonywać zmiany społecznej. Dla Augusta Comte’a odpowiedź była oczywista do tego stopnia, że jego idea socjologii związała się ze statyką społeczną, która opisywała społeczeństwo, i dynamiką społeczną, która miała za zadanie sterować przekształceniami społeczeństwa w pożądanym kierunku⁴.

---

³ G. Simmel, *Socjologia*, tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa 1975, s. 531.

⁴ Cf. C. Kalita, *The uncertainty and the mechanisms of rising of sociology (the request and the order)*, [w:] *5th International Conference on History and Political Sciences*, red. K. Orzechowska, Vienna 2015, s. 66-67.

Cały nurt socjotechniki⁵ głosi tezę o konieczności dokonywania zmiany społecznej przez socjologów. Już sam proces badawczy, ustalenie faktów i zależności, jest zmianą społeczną. Wynika to z faktu, że socjolog jest również elementem rzeczywistości, którą bada – niczym baron Münchhausen próbuje się sam podnieść za włosy. Chociaż ta metafora wydaje się mało wydajna, jeśli chodzi o uzyskany rezultat, to jednak socjolodzy mają obowiązek nieustannie podejmować taka próbę poznawczą.

Czy jednak mamy jakieś mechanizmy, które zabezpieczają nas przed złymi rządami? Swietłana Szczudło nie odkrywała nowych mechanizmów, lecz próbowała przywrócić starą ideę platońską wychowania polityka. Oczywiście będąc socjologiem, nie formowała tez normatywnych, nie mówiła, jak należy tego dokonać. Jednak wskazywała, gdzie jest źródło problemu i je analizowała. W filozofii Platona istniał tylko jeden sposób zabezpieczenia przed złymi rządami – proces długoletniego wychowania i edukacji młodzieży, a później już dorosłego obywatela⁶. Badania profesor Szczudło podejmują właśnie ten problem, starając się dookreślić poszczególne role społeczne aktorów życia codziennego (młodzież, politycy, wychowawcy, nauczyciele)⁷, jak i instytucji formalnych (szkoły, uczelnie).

Zwracała ona uwagę na konieczność uwzględnienia znaczenia i roli inteligencji w polityce społecznej państwa. Postrzegała to poprzez pryzmat państwowotwórczych procesów, generowania narodowych i ogólnoludzkich wartości. Oceniała: „W zależności od tego, jakie miejsce w społecznej strukturze społeczeństwa zajmie inteligencja, zależeć będzie jego rozwój i przyszłość”⁸. Związane to jest z tym, że edukacja wpływa istotnie na zakres dostępnych statusów społecznych. Kształcenie stanowi więc inwestycję w przyszłość⁹. Skorelowana nierozzerwalnie z tym jest dyrektywa dostoso-

---

⁵ Cf. A. Podgórecki, *Pięć funkcji socjologii*, [w:] *Socjotechnika*, Warszawa 1968, t. 1, s. 30. Autor jednak nie rozstrzyga, czy socjotechnikę uznać za dział socjologii, co może być uwarunkowane niechęcią do formułowania tez normatywnych w nauce.

⁶ Platon, *Państwo. Z dodatkiem siedmiu ksiąg „Praw”*, tłum. W. Witwicki, Warszawa 1958.

⁷ E. Goffman, *The Presentation of Self in Everyday Life*, Anchor 1959.

⁸ С. Щудло, Р. Попп, *Історична та соціокультурна обумовленість статусу інтелігенції у структурі населення західних областей України*, [w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи. Випуск 4*, red. С. Щудло [et al.], Дрогобич-Перемишль 2013, s. 350.

⁹ J. Teltemann, *Bildungssoziologie*, Baden-Baden 2019, s. 32.

wywania systemu edukacji do zmieniających się warunków i oczekiwań. Swietłana Szczudło, analizując kwestię wdrażanych w tym zakresie reform, wskazywała nie tylko na określone potrzeby, ale również wiele niebezpieczeństw. Stwierdzała, że jednym z podstawowych zagrożeń jest przekształcenie przejściowych norm w stale działające, co w długoterminowej perspektywie staje się nieefektywne. Dlatego uprzedzała, iż powinno się tworzyć mechanizmy zabezpieczające, umożliwiające demontaż jałowych mechanizmów we właściwym czasie¹⁰. Proces wychowania i edukacji nie jest wolny od licznych i różnorodnych zagrożeń. Podkreślała więc, że minimalizacja ich oddziaływania związana jest z trafnym i szybkim diagnozowaniem¹¹.

W procesie edukacji i wychowania kolejnych pokoleń kluczową rolę odgrywają odpowiednio przygotowane kadry. Uwzględniając coraz bardziej zmieniające się uwarunkowania, Swietłana Szczudło formułowała rekomendację o niezbędności kształcenia przez całe życie i stałego poszerzania zakresu posiadanej wiedzy oraz poziomu wykształcenia potwierdzonego uzyskiwanymi dyplomami. Jednocześnie, badając młode pokolenia pedagogów, dostrzegła wysoki potencjał innowacyjności oraz zrozumienia wyzwań współczesności, co skutkowało predyspozycją do działania. Nie zawsze jednak funkcjonowały odpowiednie uwarunkowania systemowe do zagospodarowania tego potencjału¹². Dla właściwego funkcjonowania procesu edukacji postulowała stałe monitorowanie jakości kształcenia¹³, czego elementem było badanie uwarunkowań

---

¹⁰ С. Щудло, *Освітні реформи: небезпеки інституційних пасток*, [w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи*. Випуск 2, red. С. Щудло, Дрогобич 2011, s. 379.

¹¹ Eadem, *Екстернальні проблеми шкільної молоді Львівщини: спроба діагностування соціальних ризиків*, [w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи*. Випуск 8, red. Eadem, Дрогобич-Зелена Гора 2017, s. 136-143; Eadem, K. Okulicz-Kozaryn, L. Klymanska, H. Herasym, O. Herus, V. Savka, I. Mirchuk, *Zachowania ryzykowne i zaburzenia zdrowia psychicznego młodzieży we Lwowie, Drohobyczu i w powiecie drohobyckim*, [w:] *Monitorowanie zachowań ryzykownych, zachowań nalogowych i problemów zdrowia psychicznego 15-letniej młodzieży* *Badania mokotowskie 2004-2016. Badania ukraińskie, obwód lwowski 2016*, red. K. Ostaszewski, Warszawa 2017, s. 126-144.

¹² С. Щудло, *Готовність педагогів до впровадження освітніх інновацій*, [w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи*, red. Eadem, Дрогобич 2010, s. 232-237. Cf. Eadem, *Вища освіта у пошуку якості: quo vadis*, Харків-Дрогобич 2012.

¹³ Eadem, *Моніторингові дослідження якості освіти*, [w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи*, red. Eadem, Дрогобич 2009, s. 193-197.

pracy i stymulowanie podnoszenia poziomu przygotowania kadr oświatowych¹⁴. Przy tym wskazywała na możliwość wykorzystania w tym zakresie technologii marketingowych¹⁵. Priorytetem zaś polityki młodzieżowej wskazywała, że powinien być zarówno wysoki poziom kształcenia, jak i równy dostęp do systemu edukacji¹⁶.

Przy tym czynnikiem warunkującym szeroki i swobodny zakres uczestnictwa w procesach oświatowych, w zmieniającym się wielokulturowym świecie, jest znajomość języków. Podkreślała, iż biegle ich opanowanie jawi się coraz bardziej jako warunek pełnej samorealizacji¹⁷. To zaś logicznie wiązała z dążeniami Ukrainy do eurointegracji, dostrzegając w tym szansę zwłaszcza dla młodzieży¹⁸. Ukazywała również potencjał zamieszkiwania na pograniczu (zwłaszcza polsko-ukraińskim), który kumulował wiele możliwości rozwojowych młodego pokolenia, ale również stwarzał pewne zagrożenia. Tym bardziej więc podkreślała konieczność odpowiedzialnego planowania i realizowania polityki młodzieżowej¹⁹. W tym kontekście stała na stanowisku konieczności przełamania historycznych antagonizmów, dystansów społecznych związanych z przynależnością narodową i dążyła do pojednania, co jak uważała tworzyłoby nowe perspektywy rozwojowe²⁰. Szczudło trafnie więc oceniała w perspektywie polityki sąsiedztwa, że „W warunkach szybkich

---

¹⁴ Eadem, O. Заболотна, Т. Лісова, *Українські вчителі та навчальне середовище. За результатами Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)*, Дрогобич 2018.

¹⁵ С. Щудло, *Маркетингові технології у дослідженні ринку освітніх послуг*, [w:] *Молодіжна політика: проблеми і перспективи*, red. Eadem, Дрогобич 2007, s. 88-94.

¹⁶ Eadem, *Якість освіти та рівний доступ до неї як пріоритети молодіжної політики*, [w:] *Молодіжна політика: проблеми і перспективи*, red. Eadem [et al.], Дрогобич 2006, s. 184-189.

¹⁷ Eadem, O. Заболотна, Т. Медіна, *Мова як чинник самореалізації молоді у мультилінгвальному просторі*, [w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи. Випуск 9*, red. С. Щудло, О. Зелена, Б. Скварек, Дрогобич-Легниця 2019, s. 10-19.

¹⁸ С. Щудло, *Освітні траєкторії євроінтеграції молоді*, [w:] *Молодь у сучасних процесах євроінтеграції [колективна монографія]*, гл. red. Eadem, Дрогобич 2017, s. 123-150.

¹⁹ Eadem, А. Сокурняська, *Шкільна молодь українського пограниччя: Перспективи та ризики реалізації життєвих стратегій*, „Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи” 2017, № 38, s. 35-40.

²⁰ J.M. Kurczewski, P. Orzechowski, S. Shchudlo, *Antagonizm i pojednanie: polskie i ukraińskie postawy wobec sąsiadów*, [w:] *Ідентичність та соціальна солідарність у Центрально-Східній Європі*, red. Н. Коваліско [et al.], Львів-Люблін 2020, s. 21-49.

geopolitycznych przemian w Europie, jak i w całym świecie, polityczne i kulturowe zrozumienie naszych narodów jest podstawową gwarancją zapewnienia realizacji państwowych interesów zarówno Ukrainy, jak i Polski”²¹. W tej perspektywie zaś widziała szczególną rolę młodzieży i systemu edukacji, co miało być odpowiedzią na wyzwania współczesności – poprzez budowanie przyszłości.

Swietłana Andrejewna Szczudło urodziła się 12 października 1974 roku w Drohobyczu (Ukraina). W latach 1991-1996 studiowała socjologię na Lwowskim Państwowym Uniwersytecie im. Iwana Franko. W 2000 roku obroniła w Charkowskim Narodowym Uniwersytecie im. Wasyla. N. Karazina pracę doktorską *Spoleczny mechanizm adaptacji młodzieży do warunków rynkowych (aspekt regionalny)*, której promotorem był prof. Andriej G. Choronzij. W 2013 r., w tej samej uczelni uzyskała habilitację na podstawie dysertacji *Jakość wyższego wykształcenia pedagogicznego: czynniki i mechanizmy kształtowania w warunkach współczesnego społeczeństwa*. Dwa lata później została profesorem. W Drohobyckim Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym im. Iwana Franko, z którym była związana przez całe życie zawodowe, była pierwszym socjologiem posiadającym stopień naukowy. Z jej inicjatywy, w 2002 roku powstała Katedra Prawoznawstwa, Socjologii i Politologii. Kierowała także Laboratorium Socjologicznym funkcjonującym od 2007 roku oraz Centrum Monitorowania Jakości Kształcenia. W 2015 – doprowadziła do uruchomienia kierunku studiów: socjologia. Była autorką ponad 200 publikacji naukowych, w tym 70 wydanych poza granicami Ukrainy. Ponadto uczestniczyła w organizacji wielu konferencji naukowych oraz była kierownikiem lub wykonawcą licznych grantów²².

Działania prof. Swietłany Szczudło wykraczały znacząco poza region Ziemi Lwowskiej. Należy tu zwrócić zwłaszcza uwagę na fakt powołania w 2015 roku do Rady Naukowej przy Ministerstwie

---

²¹ С. Щудло, *Українсько-польські відносини в соціологічному виміренні*, [w:] *Życie społeczne Polaków na Wschodzie. Wybrane zagadnienia*, red. A. Bobryk, Siedlce 2007, s. 54.

²² О. Зелена, І. Мірчук, *Пам'яті професорки Світлани Щудло*, „Габитус” 2022, nr 41, s. 301.

Oświaty i Nauki Ukrainy. W latach 2014-2018 była redaktorem naczelnym czasopisma „Młdzież w Centralnej i Wschodniej Europie”. Była w składzie ośmiu naukowych czasopism ukraińskich i – co szczególnie należy podkreślić – czterech polskich, w tym od 2012 roku „Doctriny. Studiów Społeczno-Politycznych”. W 2015 roku z jej inicjatywy powstała Ukraińska Asocjacja Badaczy Oświaty, której została przewodniczącą. Weszła też w skład zarządu Europejskiej Asocjacji Badaczy Oświaty. Była również aktywną uczestniczką prac Towarzystwa Socjologicznego Ukrainy²³. Jak wspominają Oksana Zelena i Irina Mirczuk: „Swoją pracą, talentem i mądrością wykwalifikowanego lidera, wysokim profesjonalizmem prof. Swietłana Szczudło zyskała wielki szacunek i autorytet zarówno wśród ukraińskiego środowiska naukowego, jak i zagranicznych kolegów”²⁴. Zmarła 27 września 2022 roku po długiej i ciężkiej chorobie, starając się do ostatnich chwil, pomimo ograniczeń, utrzymywać aktywność naukową i zainteresowanie wyzwaniami świata współczesnego. Niewątpliwie w ostatnich latach jej życia głównym mottem była myśl Iwana Franko „Tylko walczyć – znaczy żyć”. Prof. Swietłana Szczudło pozostawiła po sobie bogaty dorobek naukowy i organizacyjny, który w sposób szczególny wywarł wpływ na rozwój badań dotyczących polityki młodzieżowej oraz jakości kształcenia czy szerzej socjologii edukacji.

Bibliografia / References

- Giddens A., *Stanowienie społeczeństwa. Zarys teorii strukturalizacji*, tłum. S. Amsterdamski, Poznań 2003.
- Goffman E., *The Presentation of Self in Everyday Life*, Anchor 1959.
- Kalita C., *The uncertainty and the mechanisms of rising of sociology (the request and the order)* [w:] *5th International Conference on History and Political Sciences*, red. K. Orzechowska, Vienna 2015.
- Kurczewski J.M., Orzechowski P., Shchudlo S., *Antagonizm i pojednanie: polskie i ukraińskie postawy wobec sąsiadów*, [w:] *Identičnist' ta social'na solidarnist' UCENTRAL'NO-Shidnij Ėvropi*, red. N. Kovalisko [et al.], L'viv-Lüblin 2020. [Kurczewski J.M., Orzechowski P., Shchudlo S., *Antagonizm i pojednanie: polskie i ukraińskie postawy wobec sąsiadów*, [w:] *Ідентичність та соціальна солідарність*

---

²³ Ibidem, s. 301-302.

²⁴ Ibidem, s. 301.

- у Центрально-Східній Європі, red. Н. Коваліско [et al.], Львів-Люблін 2020].
- Platon, *Państwo. Z dodatkiem siedmiu ksiąg „Praw”*, tłum. W. Witwicki, Warszawa 1958.
- Podgórecki A., *Pięć funkcji socjologii*, [w:] *Socjotechnika*, Warszawa 1968.
- Shchudlo S., Okulicz-Kozaryn K., Klymanska L., Herasym H., Herus O., Savka V., Mirchuk I., *Zachowania ryzykowne i zaburzenia zdrowia psychicznego młodzieży we Lwowie, Drohobyczu i w powiecie drohobyckim*, [w:] *Monitorowanie zachowań ryzykownych, zachowań nalogowych i problemów zdrowia psychicznego 15-letniej młodzieży. Badania mokotowskie 2004-2016. Badania ukraińskie, obwód lwowski 2016*, red. K. Ostaszewski, Warszawa 2017.
- Simmel G., *Socjologia*, tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa 1975.
- Šudlo S., *Ākist' osviti ta rĭvnij dostup do nei āk prioriteti molodižnoi politiki*, [w:] *Molodižna politika: problemi i perspektivi*, red. S. Šudlo [et al.], Drogobič 2006. [Шудло С., Якість освіти та рівний доступ до неї як пріоритети молодіжної політики, [w:] *Молодіжна політика: проблеми і перспективи*, red. С. Шудло [et al.], Дрогобич 2006].
- Šudlo S., *Eksternal'ni problemi škil'noi molodi L'vivšini: sproba diagnostuvannā social'nih rizikiv*, [w:] *Molodižna politika: problemi ta perspektivi. Vipusk 8*, red. S. Šudlo, Drogobič-Zelena Gura 2017. [Шудло С., Екстернальні проблеми шкільної молоді Львівщини: спроба діагностування соціальних ризиків, [w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи. Випуск 8*, red. С. Шудло, Дрогобич-Зелена Гура 2017].
- Šudlo S., *Gotovnist' pedagogiv do vprovadžennā osvitnih innovacij*, [w:] *Molodižna politika: problemi ta perspektivi*, red. S. Šudlo, Drogobič 2010. [Шудло С., Готовність педагогів до впровадження освітніх інновацій, [w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи*, red. С. Шудло, Дрогобич 2010].
- Šudlo S., *Marketingovi tehnologii u doslidženni rinku osvitnih poslug*, [w:] *Molodižna politika: problemi i perspektivi*, red. S. Šudlo, Drogobič 2007. [Шудло С., Маркетингові технології у дослідженні ринку освітніх послуг, [w:] *Молодіжна політика: проблеми і перспективи*, red. С. Шудло, Дрогобич 2007].
- Šudlo S., *Monitoringovi doslidžennā ākosti osviti*, [w:] *Molodižna politika: problemi ta perspektivi*, red. S. Šudlo, Drogobič 2009. [Шудло С., Моніторингові дослідження якості освіти, [w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи*, red. С. Шудло, Дрогобич 2009].
- Šudlo S., *Osvitni reformi: nebezpeki instituciĭnih pastok*, [w:] *Molodižna politika: problemi ta perspektivi. Vipusk 2*, red. S. Šudlo, Drogobič 2011. [Шудло С., Освітні реформи: небезпеки інституційних пасток, [w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи. Випуск 2*, red. С. Шудло, Дрогобич 2011].

- Šudlo S., *Osvitni traektorii evrointegracii molodi*, [w:] *Molod' u sučasnih procesah evrointegracii [kolektivna monografiâ]*, red., Eadem, Drogo- bič 2017. [Шудло С., *Освітні траекторії євроінтеграції молоді*, [w:] *Молодь у сучасних процесах євроінтеграції [колективна монографія]*, red., Eadem, Дрогобич 2017].
- Šudlo S., Popp R., *Īstorična ta sociokul'turna obumovleništ' statusu in- teligencii u strukturi naseleonnâ zahidnih oblastej Ukraïni*, [w:] *Molo- dižna politika: problemi ta perspektivi. Vipusk 4*, red. S. Šudlo [et al.], Drogo- bič-Peremišl' 2013. [Шудло С., Попп Р., *Історична та соціокультурна обумовленість статусу інтелігенції у струк- турі населення західних областей України*, [w:] *Молодіжна полі- тика: проблеми та перспективи. Випуск 4*, ред. С. Шудло [et al.], Дрогобич-Перемишль 2013].
- Šudlo S., Sokurâns'ka L., *Škil'na molod' ukraïns'kogo pograniččâ: Perspek- tivi ta riziki realizacii žittêvih strategij*, „Visnik Harkivs'kogo naciõ- nal'nogo universitetu imeni V.N.Karazina. Seriâ: Sociologični doslidžennâ sučasno- go suspil'stva: metodologiâ, teoriâ, metodi” 2017, № 38. [Шудло С., Сокурянська Л., *Шкільна молодь українського пограниччя: Перспективи та ризики реалізації життєвих стратегій*, „Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи” 2017, № 38].
- Šudlo S., *Ukrainsko-pol'skie otnošenîa v sociologičeskom izmerenii*, [w:] *Žy- cie społeczne Polaków na Wschodzie. Wybrane zagadnienia*, red. A. Bobryk, Siedlce 2007. [Шудло С., *Українсько-польские отноше- ния в социологическом измерении*, [w:] *Жизне społeczne Polaków na Wschodzie. Wybrane zagadnienia*, red. A. Bobryk, Siedlce 2007].
- Šudlo S., *Višaosvita u pošku akosti: quo vadis*, Harkiv-Drogo- bič 2012. [Шудло С., *Вища освіта у пошуку якості: quo vadis*, Харків- Дрогобич 2012].
- Šudlo S., Zabolotna O., Lisova T., *Ukraïns'ki včiteli ta navčal'ne seredo- više. Za Rezul'tatami Vseukraïns'kogo monitoringovogo opituvannâ vikladannâ ta navčannâ sered direktoriv i včiteliv zagal'noosvitnih navčal'nih zakladiv (za metodologiêu TALIS)*, Drogo- bič 2018. [Шудло С., Заболотна О., Лісова Т., *Українські вчителі та навчальне середовище. За результатами Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчи- телів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS)*, Дрогобич 2018].
- Šudlo S., Zabolotna O., Medina T., *Mova âk činnik samorealizacii molodi u mul'tilingval'nomu prostori*, [w:] *Molodižna politika: problemi ta per- spektivi. Vipusk 9*, red. S. Šudlo, O. Zelena, B. Skvarek, Drogo- bič- Lëgnicâ 2019. [Шудло С., Заболотна О., Медіна Т., *Мова як*

- чинник самореалізації молоді у мультилінгвальному просторі,
[w:] *Молодіжна політика: проблеми та перспективи*. Випуск 9,
red. С. Щудло, О. Зелена, Б. Скварек, Дрогобич-Легниця 2019].
- Teltemann J., *Bildungssoziologie*, Baden-Baden 2019.
- Zelena O., Mirčuk Ī., *Pam`âti profesorki Svîtlani Šudlo*, „Gabbitus” 2022,
nr 41. [Зелена О., Мірчук І., *Пам'яті професорки Світлани
Щудло*, „Габитус” 2022, nr 41].
- Znanięcki F., *Spółeczne role uczonych*, Warszawa 1984.